

Exposició:
del 26 de febrer al 18 de maig de 2008

ZORAN MUSIC. *Taller*, 1983 (detall). Col·lecció particular

Solament em necessito a mi mateix. El dibuix és el lloc de les meves meditacions, de la meva soledat. Quan dibuixo, escric de manera inconscient les meves memòries.

ZORAN MUSIC

EL PRESIDENT DE LA FUNDACIÓ CAIXA CATALUNYA,
Narcís Serra i Serra,
es complau a convidar-vos a l'acte inaugural de l'exposició

ZORAN MUSIC

DE DACHAU A VENÈCIA

i a l'estrena musical de l'obra "Retrats" de **Joan Albert Amargós**
interpretada per Dani Espasa,
que tindran lloc el proper dilluns 25 de febrer a les set de la tarda a
La Pedrera, Passeig de Gràcia 92, Barcelona.

Aforament limitat
Cal confirmar l'assistència al tel. 902 400 973

PAISATGES DEL SILENCI ZORAN MUSIC / JEAN-BLAISE JUNOD

Transcripció del monòleg del pintor Zoran Music contingut a la banda sonora de la pel·lícula *Paisatges del silenci* i realitzat a partir de moltes converses enregistrades per Jean-Blaise Junod del 1981 al 1983 als tallers de Venècia i de París del pintor.

I

Llavors esperes... No ho sé, potser esperes un moment..., de gràcia. Però és cert que això passa de sobte a continuació, no saps com..., fins i tot quan s'ha acabat el dia i quan és gairebé massa tard, perquè la llum se'n va... En una mitja hora, pots fer més que quan treballes tot el dia, perquè quan treballo..., si em poso a treballar perquè haig de fer una tela..., haig d'acabar una obra, llavors en aquell moment és una feina, i la pintura no és una feina...

Crec que ni tan sols se n'hauria de parlar, de la pintura. És una cosa que m'atreviria a dir... que ni tan sols s'ha de mirar amb els ulls, sinó amb els sentiments.

II

Sovint es parla de la memòria en la meua pintura... En un cert sentit, potser és cert, però és més aviat... un esdeveniment, un xoc, alguna cosa que m'ha emocionat..., diguem un tema que torna molt més tard, al cap dels anys...

No és exactament un record, sinó que m'ha calgut temps perquè allò maduri..., perquè arribi a una maduresa, abans de sortir... També és per això que, per a mi, el dibuix és molt important, perquè la primera reacció davant..., d'un esdeveniment, davant d'un xoc, davant d'una cosa que m'ha impressionat molt..., la primera reacció és el dibuix.

III

La primera vegada que vaig comprendre la necessitat absoluta que tenia de dibuixar... va ser al camp..., quan era al camp de concentració. Davant la vida quotidiana —el que es veia per tot arreu eren cadàvers—, vaig començar a dibuixar...

Vaig aprendre davant dels morts, davant de tots aquells cadàvers que estaven despallats de tot el que és superficial..., reduïts a l'essencial absolut..., i també el meu dibuix, els traços, va esdevenir d'una simplicitat absoluta. No hi havia absolutament res que fos anecdòtic. No explicava res de res...

És a dir, llavors vaig aprendre a incloure en la pintura únicament allò que és absolutament necessari..., i res més, res que hi sobrés.

IV

Aleshores, el període de dibuix dels camps de concentració... va ser potser..., i allò pertanyia, potser, a un moment tràgic,

però per a mi va ser molt important. Aquells dibuixos potser em van..., potser van salvar tot el que he fet després... I crec que puc dir... que una experiència com aquella per a mi va ser més aviat necessària.

Va ser en aquell moment que vaig comprendre... fins a quin punt tot era inútil... com tot era, en un cert sentit, frívol..., sense una frivolitat excessiva, és clar, però, en comparació del que jo havia viscut allà..., era completament... completament inútil... I això va ser per a mi una gran lliçó... molt útil... per al futur.

V

I després de la meua tomada a Venècia, potser vaig viure el període més feliç... Vaig descobrir la llum, vaig trobar el sol..., vaig trobar la llibertat i vaig començar a pintar aquarel·les de les Zattere i de Venècia... Va ser un moment, potser..., un dels més bonics, quan vaig descobrir Sant Marc, l'or de Sant Marc, els mosaics... Retrobava de sobte la llibertat, el sol, la llum meravellosa... Era com una festa, i com una mena d'ombra al darrere..., que em semblava tenir sempre... No m'acabava de creure que ningú no em... perseguiria per tot allò; que ja no havia de tallar el full en quatre trossos per poder-lo amagar millor.

VI

Sovint, ets allà..., durant hores, i no tens el valor de començar... Perquè tens una idea, però llavors estàs gairebé segur, gairebé convençut, que t'equivoques, que comences una cosa que no sortirà bé. Sempre és el començament el que és difícil. Després..., allò pot evolucionar d'una manera o d'una altra..., ho pots deixar córrer, pots continuar...

Jo mateix voldria explicar-me el procediment, però... no hi ha res a explicar. No ho sé... Jo mateix no sé per què una tela surt bé i una altra no, i per què no avança... Per què una tela amb no-res..., si t'ho mires de prop no hi ha absolutament res, i en canvi resulta que és una tela ben resolta. No hi ha matèria, ni colors, no hi ha res, si ho mirem bé..., però tot i així...

Això és el misteri..., just això. No es pot explicar per què, què és l'art... Dins del no-res, amb res, tot és allà.

VII

D'una cosa que veus cada dia, que mires cada dia, que veus sempre..., en un moment determinat, ja no te'n adones, ja no la veus...

És una mica... el que passa amb el meu paisatge, el paisatge de la meua infantesa, el paisatge d'allà on vaig néixer..., que vaig descobrir quan era bastant lluny, molt lluny, a Espanya, a Castella... De sobte, vaig retrobar més o menys la mateixa imatge, i vaig pensar: «Fixa't, tu tens una mica el mateix a casa»...

En aquell moment, tenia moltes ganes de tornar de seguida, després d'aquell descobriment..., de tornar, de veure-ho, de mirar-ho, tot d'una, amb uns ulls totalment diferents...

I aleshores, en aquell moment vaig tornar a descobrir el paisatge d'Àlmatà, i allò va ser la meua font durant anys... Era un paisatge que em responia, perquè... era tan despul·lat com... Era com en un desert, això mateix, on el vent..., on la terra és escombrada pel vent, on només queden esquelets, només, i queden pedres, alguns arbusts, i això és tot... És la terra com jo la veig..., on no existeix res més que l'essencial.

VIII

Sobretot, no existeix un paisatge imaginari, perquè és sempre la base, és sempre la realitat. Amb el pas del temps, en el record, això es transforma, però no és imaginari...

Hi ha un moment, per exemple, quan vaig dibuixar als Apenins..., que no vaig deixar passar el temps, vaig començar massa de pressa a pintar, i estava massa a prop de la realitat.

Potser m'atreien els paisatges dels Apenins... perquè ja havia pressentit l'arribada... del període de «Nosaltres no som pas els últims.» Crec que potser arribarà el temps, el moment... en què els records dels camps tornaran a sortir... Em sentia atret pels paisatges del Apenins perquè allà hi trobava alguna cosa..., la terra esquinçada, maltractada, gairebé en un estat cadavèric... Però certament en aquell moment es preparava ja el temps, el període... de mort...

IX

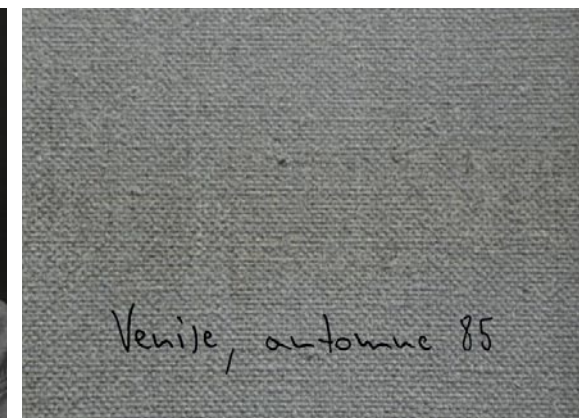
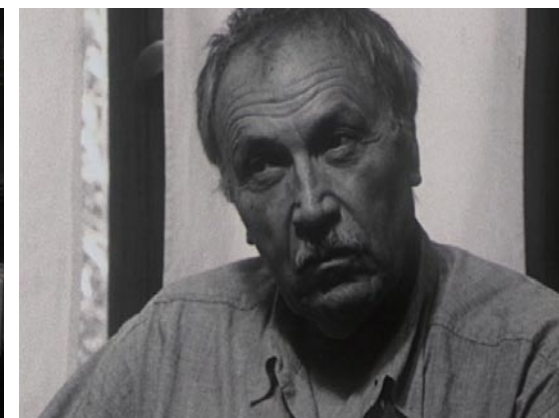
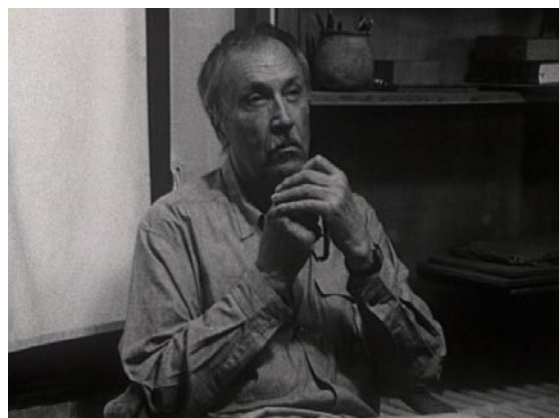
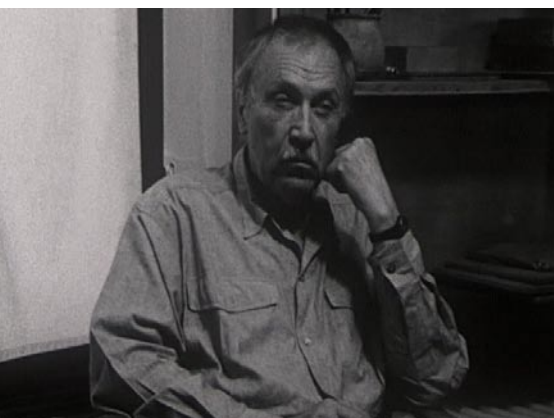
Sovint diuen... que «el tema és la mort»..., que jo represento la mort..., que sóc dins una atmosfera de... Però això no és cert... Per a mi, la mort és un tema..., és un tema com els altres... És un paisatge, és com... És un tema bonic, és això. Potser ha esdevingut un tema bonic... Potser al principi no ho era, però, després, sí... És un tema bonic... I em pregunto per què no hauria de ser un tema bonic... La cosa més horrible, la més... horrible, espantosa, podria ser una cosa bonica... Crec que no s'ha de dir... que jo represento la mort per la mort... No crec que sigui això... Jo ja no hi veig un cadàver..., ja no hi veig..., jo veig simplement una cosa que m'interessa..., per expressar-me..., per... Sí, per expressar-me... com a pintor.

X

Crec que una tela ha de néixer... i, a més, després té el dret a l'existència, només... si neix d'una necessitat interior, és a dir, d'una necessitat de pintar, d'expressar-se.

Des del moment en què la necessitat –almenys pel que fa a mi mateix–... ve de l'exterior, per diverses raons –per treballar

per a una exposició o per a un col·leccionista o un marxant—..., almenys per a mi... és impossible de realitzar... Fins i tot jo no em veig, per exemple, posant-me a treballar amb un mètode..., com si anés a una oficina. Sovint, em passo... tot el dia al taller, sense fer gairebé res..., esperant... Esperant què? Sovint la gent diu: «La inspiració»... És una paraula que no m'agrada, perquè no diu pas gran cosa... Però esperant es reflexiona, es medita, i crec que això és molt important. Fins i tot si ets allà... Sovint em trobo allà sense més ni més... i em dic: «No penses en res, és el buit absolut»... Però no és cert, perquè tot i així s'acumulen un munt de coses que, en un cert moment, hauran de sortir.

XI

La llarga façana de la Giudecca, a l'altre costat del canal, vista des de les Zattere..., sempre m'ha atret.

Durant anys i anys, durant potser trenta anys, m'ho he mirat sense saber-ho... Però sí que sabia que un dia trobaria la clau, que resoldria d'una manera o d'una altra..., però no sabia com, aquest paisatge...

A més, era una mica com, per exemple, els paisatges rocallosos... No és exactament allò que representen, no és el tema, allò que compta. És el despullament, és l'essencial de les coses allò que m'atrau...

Al cap d'uns trenta anys de meditació, perquè era el meu món quotidià, els passos que jo feia allà, les petites passejades al vespre, al matí, en tots els moments del dia..., les llums canviaven. Tot allò està tan immers en el meu... cap, que de sobte, ben bé de sobte, vaig trobar-ne la clau.

XII

Tenim necessitat de solitud, de silenci. Tot el que t'allunya de la teva solitud és una distracció... Fins i tot llegint un llibre o escoltant música..., ets transferit a una altra personalitat..., a la personalitat d'algú que està molt lluny de tu. No dic que... això no pugui ser útil, però és una distracció que t'allunya de tu mateix... I tu potser també tens alguna cosa a dir.

En alguns moments, no tens gaire temps per perdre. I jo crec... que estar tancat, retirar-te dins la teva pròpia closca —diguem— ... és molt més important. Evidentment, tens dubtes..., però estar al corrent d'allò que passa, estar al corrent de totes les modes..., de totes les manifestacions..., és més o menys una pèrdua de temps.

I llavors t'has de tancar entre quatre parets, trobar la solitud, el silenci..., i continuar qüestionant-te tot allò que fas...

Venècia, tardor del 1985 ■

Paisatges de silenci

Sobre el pintor
Zoran Music

Un pel·lícula de
Jean-Blaise Junod

Produïda per
Christine Ferrier

Suïssa, 1986; 16 mm, color i blanc i negre;
durada: 42 minuts

Guió, rodatge i muntatge: Jean-Blaise Junod
Il·luminació: Jacques Firmann

Assistent: Juliette Frey

Música: Ària de la *Passió segons Sant Mateu* de Johann Sebastian Bach

Direcció musical: Louis Crelier

Producció i distribució: Strada Films, Ginebra

© Strada Films, Ginebra

Aquesta pel·lícula ha obtingut els premis següents:

Premi al Millor Realitzador
(Festival Internacional de Cinema d'Art de Montreal, 1987)

Premi Especial del Jurat
(Festival Internacional de Cinema d'Art de París, 1986)

Premi del Jurat del Públic i Menció del Jurat Ecumènic
(Festival Internacional de Cinema Documental de Nyon, 1986)

Nota:

Rodada a Venècia i als turons de Siena a la tardor del 1985, aquesta pel·lícula és el resultat de cinc anys de treball, de relació i de preparació, per aconseguir la conformitat de Zoran Music per realitzar-la.

De fet, a la primavera del 1981 hi hagué un primer contacte amb el pintor, i fou principalment a Venècia, al seu taller situat a les golfes d'un antic palau, on van tenir lloc moltes de les trobades següents. En el silenci del taller, un lloc tancat i lligat al món per la remor que puja dels carrers, Zoran Music, a poc a poc, va començar a parlar. I les converses que va tenir amb Jean-Blaise Junod, llargues i sovint esgotadores, es van enregistrar. El material sonor acumulat d'aquesta manera durant mesos és la base de la realització del film. El so, per tant, existeix abans que la imatge, i és a partir del monòleg del pintor que es va escriure el guió.

Les dificultats que presentava al principi el treball de la paraula, per les reticències que tenia Music a l'hora d'expressar-se, s'havien superat; encara calia vèncer els seus recels respecte de la imatge. Evidentment, no era factible mostrar al pintor treballant, en aquests instants privilegiats que segueixen un llarg període de reflexió. Però aquest apropament tan lent havia fet sorgir un tema primordial: el de la meditació en la soledat del taller. Aquí hi havia precisament el veritable repte de la pel·lícula: mostrar, o més aviat fer sentir, allò que precedeix el temps de la creació, aquella espera del «moment de gràcia», com diu molt bé Zoran Music.